

Programmatekst MEDisch specialistische Zorg en Onderzoek (MedZO)

Het stimuleren van passende zorg en de doelmatigheid en effectiviteit van interventies in algemene ziekenhuizen, revalidatiecentra, categorale ziekenhuizen of instellingen en zelfstandige behandelcentra in de medisch specialistische zorg.

April 2024

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie

Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdopdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma MEDisch specialistische Zorg en Onderzoek (MedZO) kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail medzo@zonmw.nl of telefoon +31703495470.

Auteur: ZonMw

Datum: April 2024

ZonMw

Laan van Nieuw Oost-Indië 334

Postbus 93245

2509 AE Den Haag

Tel. 070 349 51 11

www.zonmw.nl

 info@zonmw.nl

Sociale media

www.facebook.com/zonmwNL

www.twitter.com/zonmw

www.linkedin.com/company/zonmw

www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
1.1	Programma's TopZorg en TZO.....	4
1.2	Programma MedZO.....	4
1.3	Leeswijzer.....	5
2.	Opzet van het programma MedZO.....	6
2.1	Leidende principes.....	6
2.2	Programmalijnen.....	7
2.3	Subsidierondes.....	9
3.	Afstemming en samenwerking.....	10
4.	ZonMw-criteria.....	12
4.1	Betrokkenheid patiënt.....	12
4.2	Diversiteit.....	12
4.3	Toepassing in termen van impact.....	12
4.4	Datamanagement en FAIR data.....	12
5.	Communicatie en implementatie.....	13
5.1	Samenwerking.....	13
5.2	Activiteiten.....	13
6.	Organisatie.....	14
6.1	ZonMw.....	14
6.2	Programmacommissie.....	14
6.3	Subsidie-instrument.....	14
6.4	Procedures.....	15
6.5	Evaluatie van het programma.....	15
6.6	Monitoring en begeleiding.....	15
6.7	Communicatie vanuit projecten.....	15
6.8	Projectleidersbijeenkomst.....	15
Bijlagen	16	
Bijlage A	Onderzoeksagenda NVZ.....	16
Bijlage B	Verzoek uitwerken programma.....	18

1. Inleiding

Het programma MEDisch specialistische Zorg en Onderzoek (MedZO)¹ MedZO richt zich op het stimuleren van passende zorg en de doelmatigheid en effectiviteit van interventies in algemene ziekenhuizen, revalidatiecentra, categorale ziekenhuizen of instellingen en zelfstandige behandelcentra in de medisch specialistische zorg. Het programma sluit aan bij de inhoudelijke, domein overstijgende doelen van het Integraal Zorgakkoord (IZA). Het programma MEDisch specialistische Zorg en Onderzoek zal qua vorm, inhoud en scope verschillen ten opzichte van de voorgaande programma's TopZorg en Topspecialistische Zorg en Onderzoek (TZO). Als achtergrondinformatie schetsen we hieronder de voorgaande programma's. Vervolgens wordt het programma MedZO geïntroduceerd.

1.1 Programma's TopZorg en TZO

TopZorg

Binnen TopZorg is voor een periode van 4 jaar (van 2014 t/m 2018) de combinatie van zeer specialistische zorg gecombineerd met wetenschappelijk onderzoek gesubsidieerd in drie niet-academische ziekenhuizen. In de eindevaluatie van het programma TopZorg², uitgevoerd door Erasmus School of Health Policy & Management (ESHPM, voorheen iBMG), is de maatschappelijke meerwaarde van het bekostigen van de combinatie van zeer specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek in niet-academische ziekenhuizen vastgesteld. Op alle zes dimensies van het door ESHPM ontwikkelde evaluatiekader zijn positieve effecten zichtbaar op de patiëntenzorg, de kennis over complexe aandoeningen, de innovatiecultuur, de (onderzoeks-) infrastructuur³ en de samenwerkingsverbanden met universitaire medische centra (umc's) en andere instellingen.

Topspecialistische Zorg en Onderzoek (TZO)

Binnen het programma TZO dat loopt van 2019 t/m 2024 ontvangen tien afdelingen in acht niet-academische ziekenhuizen subsidie om topspecialistische zorg, gecombineerd met toegepast klinisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs te continueren en te verbeteren en om qua bekostiging tot een duurzame oplossing te komen. Parallel aan het programma loopt een evaluatieonderzoek, Topzorg VERzilveren (TOVER), dat uitgevoerd wordt door een samenwerking tussen IQ Healthcare (Radboud UMC) en ESHPM (Erasmus Universiteit Rotterdam). Deze evaluatie richt zich op het verkennen van mogelijkheden voor structurele bekostiging van topspecialistische functies in algemene ziekenhuizen en categorale instellingen. De eindrapportage van dit evaluatieproject wordt eind 2024 verwacht. Het versterken van onderzoekscapaciteiten in niet-academische ziekenhuizen hebben een substantiële potentie en maatschappelijke toegevoegde waarde. Daarom is het in de toekomst van belang de schat aan kennis en informatie die aanwezig is in niet-academische centra beter te ontsluiten en in te zetten voor betere gezondheid.

1.2 Programma MedZO

In het Integraal Zorgakkoord (IZA) zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van VWS en een groot aantal partijen in de zorg en zijn ambities gesteld omtrent 'passende zorg'. Passende zorg is gedefinieerd als waardegedreven zorg, die in stand komt samen met en rondom de patiënt, plaatsvindt op de juiste plek en gaat over gezondheid in plaats van ziekte. Zie ook een nadere toelichting op de principes van passende zorg in het kader 'principes passende zorg'.

¹ Inhoudelijk is het programma geen vervolg op het programma TopZorg/TZO. Daarom is de naamgeving van het programma aangepast van TopZorg naar MEDisch specialistische Zorg en Onderzoek (afgekort als MedZO).

² https://www.zonmw.nl/fileadmin/documenten/TopZorg/Evaluatie_TopZorg_december_2018.pdf

³ Het begrip 'infrastructuur' is in het programma TZO breed gedefinieerd, namelijk als alle organisatorische, personele, materiële en technologische faciliteiten die nodig zijn voor specialistische zorg en onderzoek.

Principes passende zorg

1. Waardegedreven zorg - dat wil zeggen: effectief bij doelmatige inzet van middelen, mensen en materialen
 - Effectiviteit wordt bepaald aan de hand van voor de patiënt relevante uitkomstmaten
 - Inzet van mensen gaat over arbeidsmarkt en werkplezier
 - Inzet van materialen gaat over impact op milieu, dus over duurzaamheid
2. Komt samen met en rondom de patiënt tot stand (samen beslissen)
3. Is de juiste zorg op de juiste plek (JZOJP) en wordt waar mogelijk dicht bij de patiënt georganiseerd. Het gaat om:
 - Het voorkomen van onnodige en duurdere zorg
 - Het verplaatsen van zorg en rondom mensen organiseren
 - Het vervangen van zorg door slimme zorg of e-health
4. Gaat over gezondheid in plaats van ziekte (brede benadering gezondheid/positieve gezondheid).

De opdracht voor het programma MedZO vloeit voort uit het IZA waarin is opgenomen dat voor de periode 2023 t/m 2026 budget beschikbaar wordt gesteld uit de sectorspecifieke transformatiemiddelen Medisch Specialistische Zorg voor het Citrienfonds, het programma TopZorg en Doelmatigheidsonderzoek (DO). Transformatiemiddelen die vanuit het IZA beschikbaar worden gesteld dienen te worden ingezet om de noodzakelijke zorgtransformatie naar arbeidsbesparende, passende zorg te realiseren en/of te versnellen. Binnen het programma MedZO gaat het met name om passende medisch specialistische zorg in niet- academische ziekenhuizen, revalidatiecentra en zelfstandige behandelcentra.

In het IZA is afgesproken dat doelmatigheidsonderzoek wordt geïntensiveerd als verbreding van het Topzorg programma. Daarnaast is afgesproken dat voorwaarde voor continuering en dekking is dat de opzet van het programma aansluit bij de inhoudelijke, domeinoverstijgende doelen van het IZA. Voor het programma MedZO is in totaal 40 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Bij de voorbereiding van de vervolgprogrammering is de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) geraadpleegd. De onderzoeksagenda van de NVZ (zie bijlage A) is gebruikt als input voor dit vervolgprogramma.

Opdracht

Op 6 december 2023 ontving ZonMw het verzoek van het ministerie van VWS, directie Curatieve Zorg (zie bijlage B), om het vervolgprogramma te coördineren. Hiertoe heeft zij ZonMw gevraagd een beknopt plan van aanpak aan te leveren, inclusief een meerjarige liquiditeitsprognose en een overzicht van de uitvoeringskosten van ZonMw. Zij geeft in de brief enkele definitieve uitgangspunten mee die VWS van belang vindt voor de inrichting van het vervolgprogramma. ZonMw voldoet met dit programma aan dit verzoek.

Hoe het programma MedZO is vormgegeven leest u in deze programmatekst.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 schetsen we de aanloop naar en achtergrond van het programma MedZO, waarna in hoofdstuk 2 de opzet van het programma uiteengezet wordt. In hoofdstuk 3 lichten we de afstemming en samenwerking van het programma binnen en buiten ZonMw toe. In hoofdstuk 4 worden de algemene ZonMw-criteria toegelicht. Hoofdstuk 5 gaat in op de benodigde communicatie en vereiste implementatie. Hoofdstuk 6 richt zich op de organisatie van het programma en we sluiten af met een overzicht van de beschikbare financiën in hoofdstuk 7.

2. Opzet van het programma MedZO

Het programma MedZO heeft als doel om, in lijn met de ambities van het IZA, kennisontwikkeling over effectiviteit en doelmatigheid van passende zorg te stimuleren door toegepast klinisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs in algemene ziekenhuizen, revalidatiecentra, categorale ziekenhuizen of instellingen en zelfstandige behandelcentra in de medisch specialistische zorg te continueren en te verbeteren. Daartoe komt het volgende aan bod binnen het programma:

1. Toegepast wetenschappelijk onderzoek gericht op de impact op zorgkosten bij het toepassen van innovatieve behandelingen, patiënt-relevante uitkomsten bij innovatieve behandelingen en de toepassing van Artificial Intelligence ter bevordering van passende en doelmatige zorg.
2. Onderzoek gericht op bekostigingsmodellen ten behoeve van innovatieve duurzame financiering in de zorg (te realiseren zonder structurele overheidssubsidie), het verbeteren onderwijs en/of educatie in de zorg en implementatie van innovaties ter borging van passende en doelmatige zorg.
3. Het versterken van de infrastructuur voor de coördinerende en faciliterende rol van een brancheorganisatie voor zorgorganisaties.

Doelgroep programma

Het programma MedZO richt zich op algemene (niet-academische) ziekenhuizen, revalidatiecentra, categorale ziekenhuizen/instellingen en zelfstandige behandelcentra in de medisch specialistische zorg in Nederland. In het vervolg leest u in deze tekst 'ziekenhuizen', waarmee de eerdergenoemde doelgroep wordt bedoeld. Daar waar relevant dient te worden samengewerkt met onderzoeksinstellingen voor aanvullende expertise in bepaalde onderzoeksgebieden. Dit geldt bijvoorbeeld voor onderzoeken gericht op het verbeteren van onderwijs in de zorg, implementatie van innovaties ter borging van passende en doelmatige interventies en toepasbare bekostigingsmodellen ten behoeve van duurzame financiering in de zorg.

Aanvragen binnen het programma dienen SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) geformuleerde doelstellingen met concrete resultaten gericht op de praktijk te omvatten. Het programma MedZO kent drie programmalijnen (zie paragraaf 2.2.), waarbij per programmalijn wordt bepaald welk type instelling kan optreden als hoofdaanvrager.

In de volgende paragrafen worden de leidende principes, de drie programmalijnen en de opzet van de subsidierondes nader toegelicht. In de betreffende subsidieoproep worden de specifiek geldende voorwaarden uiteengezet.

2.1 Leidende principes

Er staan vier principes centraal bij de invulling van de doelstelling van het programma:

1. *Verbinding met het IZA*
De te financieren projecten sluiten aan bij de inhoudelijke, domeinoverstijgende doelen van het IZA. Projecten binnen het programma dienen expliciet aan te sluiten bij de beoogde beweging naar passende zorg via onder meer netwerkvorming, concentratie en spreiding en de profielkeuzes van ziekenhuizen.
2. *Zorg Evaluatie & Gepast Gebruik (ZE&GG) en Juiste Zorg op de Juiste Plek (JZJP)*
De cyclus van gepast gebruik (agenderen, evalueren/duiden, implementeren resultaten, monitoren) wordt gehanteerd bij het concretiseren van passende zorg. Bij de toepassing van de cyclus in de praktijk staat patiëntgerichte zorg centraal, waarbij rekening wordt gehouden met de complexiteit van de zorgvraag en de patiënt specifieke factoren.
3. *Samenhang met andere programma's en trajecten*
Kennisontwikkeling over effectiviteit en doelmatigheid van passende zorg wordt gestimuleerd door samenhang met andere trajecten en ZonMw-subsidieprogramma's zoals de Green Deal,

de Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg (TAZ) en de ZonMw-programma's Citrien, doelmatigheidsonderzoek en pandemische paraatheid.

4. *Implementatie en opschaling*

De onderzoeksaanpak omvat een concretisering van het doorvertalen van de onderzoeksresultaten naar andere zorginstellingen en patiëntengroepen (implementatie onderzoeksresultaten). In het selectieproces wordt dit als criterium meegewogen.

Deze principes worden door ZonMw meegenomen bij de uitwerking van de subsidieoproepen.

2.2 Programmalijnen

In deze paragraaf worden de drie programmalijnen van het programma nader toegelicht.

Lijn 1 Passende en doelmatige zorg

Binnen deze programmalijn kunnen projectvoorstellen worden ingediend gericht op drie onderwerpen:

1. Onderzoek gericht op doelmatige zorg; onderzoek naar de (kosten)effectiviteit van innovatieve behandelingen, zorgevaluatie van reguliere behandelingen en impact op zorgkosten bij toepassing van deze behandelingen;
2. Onderzoek gericht op patiënt-relevante uitkomsten bij innovatieve behandelingen;
3. Onderzoek gericht op de toepassing van Artificial Intelligence (AI) en andere digitale technologieën ter bevordering van passende en doelmatige zorg en bekostiging.

Het kan zowel gaan om (vervolg)onderzoek dat samenhangt met zeer specialistische zorg voor (vaak wat kleinere groepen) patiënten met een complexe zorgvraag die niet door ieder ziekenhuis wordt geboden als om minder specialistische zorg voor patiënten met aandoeningen die vaker voorkomen en een relatief minder complexe zorgvraag. Binnen het programma MedZO zijn zorgkosten niet subsidiabel.

Doelmatige zorg

Deze sub-programmalijn is gericht op zorgevaluatie en gepast gebruik van zorg, het gaat hierbij om toegepast wetenschappelijk onderzoek gericht op doelmatige zorg. Binnen deze sub-programmalijn wordt onderzoek naar de (kosten)effectiviteit van innovatieve behandelingen, evaluatie van behandelingen en de impact op kosten van het zorgaanbod bij het toepassen van deze behandelingen gefinancierd, ofwel onderzoek naar impactvolle en/of efficiënte behandelmethoden. Hierbij kan ook gedacht worden aan onderzoek naar de (kosten)effectiviteit van innovatieve behandelingen en evaluatie van reguliere behandelingen binnen de revalidatiezorg.

Patiënt centraal

Binnen deze sub-programmalijn wordt onderzoek naar patiënt relevante uitkomsten bij innovatieve behandelingen, inclusief behandelingen in de revalidatiezorg, ofwel impactvolle behandelmethoden gefinancierd. Daarnaast wordt onderzoek gefinancierd naar de impact van het versterken van patiëntparticipatie (o.a. verankering van Samen Beslissen). Tot slot is er ruimte om regionale en/of nationale samenwerking ten behoeve van passende en doelmatige zorg te evalueren en onderzoeken. Hierbij kan gedacht worden aan ketenzorg, zorgnetwerken en concentratie en coördinatie van zorg.

Ontwikkeling en toepassing Artificial Intelligence, digitale technologie en bekostiging

Binnen deze sub-programmalijn wordt toegepast wetenschappelijk onderzoek naar de toepassing van Artificial Intelligence (AI) en andere digitale technologie ter bevordering van passende en doelmatige zorg, inclusief de toepassing hiervan binnen de revalidatiezorg, gefinancierd. Ziekenhuizen

beschikken over aanzienlijke hoeveelheden data die van grote waarde zijn voor AI. Deze data kan worden gebruikt om processen te verbeteren of meer informatie te verschaffen aan zorgverleners. Binnen deze programmalijn kan gedacht worden aan onderzoek naar ontwikkeling van betere behandelkeuze middels keuzehulp, het gebruik van AI ten behoeve van efficiëntere inzet van het zorgpersoneel en het gebruik van AI om zorgverleners te ondersteunen bij het verbeteren van de doorstroom van patiënten. Ook kan gedacht worden aan de toepassing en evaluatie van digitalisering van de zorg middels eHealth toepassingen, bijvoorbeeld digitale vormen van thuismonitoring of digitale keuzehulpen.

Daarnaast wordt binnen deze sub-programmalijn onderzoek door ziekenhuizen naar toepasbare vormen van bekostiging gefinancierd. Er kan gedacht worden aan de ontwikkeling, toepassing en evaluatie van alternatieve vormen van bekostiging (o.a. bundled payments, pay for performance modellen, shared-savings afspraken, bekostiging gebaseerd op AI-modellen).

Binnen deze sub-programmalijnen kunnen ziekenhuizen zowel individueel als in consortiumverband een aanvraag doen. Consortia bestaan uit meerdere samenwerkende ziekenhuizen. Het indienen van een aanvraag in consortiumverband wordt aangeraden om tot de meest impactvolle resultaten te komen. De kans dat resultaten toepassing vinden in de praktijk wordt door het vormen van een consortium vergroot.

Lijn 2 Bekostiging, kennisoverdracht en implementatie

Binnen deze programmalijn worden drie overkoepelende onderzoekstrajecten beoogd: één gericht op bekostiging, één op kennisoverdracht en één op implementatie.

Bekostiging

Dit onderzoekstraject zal zich richten op toepasbare bekostigingsmodellen en contractering van zorg ten behoeve van innovatieve duurzame financiering in de zorg, waarbij rekening gehouden wordt met het bestaande financiële kader. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan ontwikkeling, toepassing en evaluatie van alternatieve vormen van bekostiging (o.a. bundled payments, pay for performance modellen, shared-savings afspraken, bekostiging gebaseerd op AI-modellen). Daarnaast kan gedacht worden aan het aansturen op financiering van zorg via het contracteren met zorgverzekeraars. Uitgangspunt hierbij is dat deze bekostiging zonder structurele overheidssubsidie gerealiseerd kan worden. Dit project wordt uitgevoerd door een onderzoeksinstituting gespecialiseerd in bekostigingsstructuren/gezondheidseconomie.

Kennisoverdracht

Dit onderzoekstraject zal gericht zijn op het verbeteren van onderwijs in de zorg. Dit project wordt uitgevoerd door een hogeschool. Er kan gedacht worden aan ontwikkeling en evaluatie van 'learning and development' methodieken ter bevordering van efficiënte kennisoverdracht en kennisdisseminatie (o.a. sustainable knowledge, job instruction, performance support).

Implementatie

Dit onderzoekstraject is gericht op de implementatie van innovaties ter borging van passende en doelmatige zorg. Dit project wordt uitgevoerd door een onderzoeksinstituting met specifieke expertise op het gebied van implementatie-wetenschap. Er kan gedacht worden aan ontwikkeling en evaluatie van implementatiemodellen.

Voor ieder van deze drie trajecten geldt dat de hoofdaanvrager een onafhankelijke onderzoeksinstituting is met specifieke expertise in het te onderzoeken gebied. Ziekenhuizen die een subsidie ontvangen binnen lijn 1 van dit programma, zijn verplicht een actieve bijdrage te leveren aan activiteiten gerelateerd aan deze onderzoeken.

Lijn 3 Infrastructuur voor coördinerende en faciliterende rol van een brancheorganisatie voor zorgorganisaties

Binnen deze programmalijn wordt een infrastructuur voor coördinatie versterkt door de communicatie en implementatie rondom het programma MedZO uit te besteden en te financieren. Het gaat hierbij zowel om communicatie over het verloop van het programma als de communicatie over onderzoeksresultaten van de projecten.

Om de ziekenhuizen en andere relevante partijen goed te kunnen bereiken en een zo groot mogelijk draagvlak te creëren, is het wenselijk om een infrastructuur voor de coördinatie van dit programma te versterken en de communicatie en implementatie van dit programma te laten uitvoeren door een organisatie die nauw betrokken is bij zorgorganisaties en hiermee een groot bereik heeft onder de partijen die in aanmerking komen voor financiering binnen het programma MedZO. Door de communicatie en implementatie uit te besteden aan een brancheorganisatie voor zorgorganisaties, wordt de infrastructuur voor de coördinerende en faciliterende rol van deze brancheorganisatie versterkt en de capaciteit hiervoor verbeterd.

Voor deze programmalijn zal een top-down subsidieronde worden uitgezet waarvoor een brancheorganisatie wordt uitgenodigd een subsidieaanvraag in te dienen. Deze aanvraag zal onder meer bestaan uit een communicatie- en implementatieplan (CIP).

2.3 Subsidierondes

Gedurende de looptijd van het programma zullen op meerdere momenten subsidierondes opengesteld worden. Binnen deze subsidierondes komen de eerder toegelichte programmalijnen aan bod. De subsidieronde voor lijn 3 (infrastructuur voor coördinerende en faciliterende rol) zal op uitnodiging zijn. De overige subsidierondes staan open voor alle aanvragers die aan de gestelde voorwaarden voldoen. Per ronde wordt bepaald welke ZonMw-procedure van toepassing is, ofwel een ronde met projectideefase of een ronde zonder projectidee. De looptijd van de projecten is maximaal 36 maanden. Een ZonMw-programmacommissie zal het ZonMw-bestuur adviseren over welke aanvragen in aanmerking komen voor honorering (zie ook paragraaf 6.2). In hoofdstuk 6 worden de procedures nader toegelicht.

Indicatie openstellen rondes			Budget per ronde
2024 Q2	Programmalijn 3	Subsidieronde Infrastructuur voor coördinerende en faciliterende rol van een brancheorganisatie – top-down ronde	€ 800.000
2024 Q2 2025 Q2	Programmalijn 1	Subsidierondes Passende en doelmatige zorg – open rondes	€ 17.725.000 € 17.725.000
2025 Q1	Programmalijn 2	Subsidieronde Bekostiging, kennisoverdracht en implementatie – open ronde	€ 1.200.000

3. Afstemming en samenwerking

Een goede uitvoering van het programma vereist afstemming en samenwerking met programma's en partijen zowel binnen als buiten ZonMw.

Binnen ZonMw

Voor het programma MedZO wordt, in lijn met de programma's TopZorg en TZO, afgestemd en samengewerkt met andere ZonMw-programma's. Vanzelfsprekend wordt het vervolg van het programma TZO, dat loopt tot eind 2024, gevolgd en worden de uitkomsten vanuit dit programma daar waar relevant toegepast in het programma MedZO. Dit wordt gewaarborgd doordat leden van het programmateam voor beide programma's werkzaam zijn.

Programma's op het gebied van Passende Zorg

ZonMw draagt via diverse uiteenlopende programma's bij aan passende zorg. Binnen ZonMw wordt clusteroverstijgend gekeken hoe deze programma's elkaar kunnen versterken en waar mogelijkheden zijn tot samenwerking. In onderstaand figuur staan de ZonMw programma's waarin (één van de) principes van passende zorg een belangrijke rol speelt.

ZonMw clusters/programma's	Waardegedreven	Samen met patiënt	JZOJP	Focus op gezondheid
DoelmatigheidsOnderzoek	x			
Goed Gebruik Geneesmiddelen	x			
Goed Gebruik Hulpmiddelen Thuis	x			
Veelbelovende Zorg	x			
ZE&GG	x			
Onderzoeksprogramma GGZ	x	x		
Actieprogramma Grip op onbegrip		x	x	x
Zorg voor Innoveren			x	
Positieve Gezondheid				x
Langdurige Zorg & Ondersteuning	x			x
Paramedische zorg	x			
Huisartsenzorg	x			
Verpleging en verzorging	x			
Kwaliteitsstandaarden wijkverpleging		x		
Actieonderzoek innovatieve zorgprocessen	x			
Preventieprogramma	x		x	
JZOJP			x	
Zwangerschap en Geboorte	x		x	
Palliatieve zorg	x	x	x	
Deelprogramma Gezonde Wijk		x		x
Translationeel Onderzoek	x			
Uitkomstgerichte Zorg	x	x		x

Citrienfonds

In het IZA is tevens budget beschikbaar gesteld voor voortzetting van het programma Citrienfonds. Het programma richt zich op verbetering van duurzame kwaliteit bij umc's en kent verschillende raakvlakken met het programma MedZO. Het is dan ook relevant om afstemming te zoeken en elkaar goed te informeren.

DoelmatigheidsOnderzoek

Daarnaast zijn er raakvlakken met het programma DoelmatigheidsOnderzoek (DO). Dit programma richt zich op klinische evaluaties. Specifiek voor de medisch-specialistische zorg wordt samengewerkt met het programma Zorgevaluatie en Gepast Gebruik (ZE&GG). Met name lijn 1 'Passende en doelmatige zorg' raakt hieraan. Er zal intern dan ook afstemming worden gezocht tussen deze programma's waarbij subsidierondes inhoudelijk worden afgestemd.

Pandemische paraatheid en doorgang Reguliere Zorg

Het programma Pandemische Paraatheid en doorgang Reguliere Zorg (PP&RZ, *in ontwikkeling*) heeft als doel ondersteunend te zijn bij het realiseren van optimale en flexibele inzet van capaciteit en wendbaarheid van de zorg, zodat de reguliere zorg zoveel mogelijk doorgang kan vinden ten tijde van een pandemie. Het programma richt zich deels op dezelfde doelgroep als MedZO en ook de onderwerpen van de beide programma's raken aan elkaar. Er zal intern dan ook afstemming worden gezocht tussen deze programma's waarbij subsidierondes inhoudelijk worden afgestemd.

Ondersteuning vereniging Samenwerkende Topklinische Ziekenhuizen

Om de vereniging Samenwerkende Topklinische Ziekenhuizen (STZ) te ondersteunen in de transformatie naar passende hoogstaande ziekenhuiszorg wordt de STZ via een subsidieoproep op uitnodiging in gelegenheid gesteld om subsidie aan te vragen voor een implementatieplan voor de transformatie naar passende zorg in de 27 STZ ziekenhuizen. De STZ richt zich deels op dezelfde doelgroep als het programma MedZO. Het is dan ook relevant om intern afstemming te zoeken en elkaar goed te informeren.

Overige samenwerkingen binnen ZonMw

Er zijn raakvlakken met programma's binnen het cluster Translationeel onderzoek, zoals de programma's Klinische Fellows en Translationeel onderzoek. Er zal worden samengewerkt met ZonMw brede initiatieven voor het optimaliseren van de toegang tot dataverzamelingen en biobanken (zie www.zonmw.nl/ttd). Deze raakvlakken zitten met name op het niveau van de patiëntendoelgroep waarop het programma zich richt, de inzet op de integratie van zorg en onderzoek en het verbeteren van het wetenschappelijke onderzoek in de klinische praktijk. Het is dan ook relevant om afstemming te zoeken en elkaar goed te informeren. Ook ontwikkelingen binnen nieuwe ZonMw-programma's, zoals op het gebied van klimaatverandering en gezondheid, worden gevolgd.

Buiten ZonMw

Het ministerie van VWS, directie Curatieve Zorg is opdrachtgever van het programma MedZO. In afstemming met de contactpersonen binnen het ministerie worden nadere afspraken gemaakt over hoe elkaar zo goed mogelijk geïnformeerd te houden over belangrijke ontwikkelingen, zo ook de frequentie van gezamenlijk overleg. Een waarnemer vanuit VWS zal aanwezig zijn bij commissievergaderingen van het programma.

Relevante trajecten voor het programma om te volgen en op aan te sluiten zijn onder meer de Green Deal Duurzame Zorg 2.0, het VWS-programma Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg (TAZ) en het programma ZE&GG. ZonMw zal bij de uitwerking van de subsidieoproepen aandacht vragen voor aansluiting bij deze trajecten. Daarnaast wordt er samengewerkt met Patiëntenfederatie Nederland, patiëntenpanels worden ingezet bij de beoordeling van projectvoorstellen.

Stakeholders

Diverse stakeholders hebben belang bij de resultaten van het programma, zoals de bij het IZA betrokken partijen. De NVZ is geraadpleegd bij de voorbereiding van het programma MedZO. Tijdens de uitvoering van het programma zal afstemming en uitwisseling plaatsvinden.

Risico's

Een risico bij uitvoering van dit programma is de onbekendheid bij niet-academische ziekenhuizen met de ZonMw-procedures. Daarom worden er ter ondersteuning van aanvragers en subsidieontvangers informatiebijeenkomsten georganiseerd waar de relevante informatie voor het indienen van een subsidieaanvraag wordt toegelicht. Daarnaast hebben de niet-academische ziekenhuizen mogelijk niet altijd voldoende capaciteit voor de tijdsinvestering van het indienen van een subsidieaanvraag. Het vormen van consortia bestaande uit samenwerkende ziekenhuizen en het indienen van subsidieaanvragen in consortiumverband wordt daarom gestimuleerd.

4. ZonMw-criteria

Programmabreed dient in alle gefinancierde projecten voldaan te worden aan de algemene ZonMw-criteria. De oproepspecifieke criteria waaraan dient te worden voldaan, worden in de betreffende subsidieoproep toegelicht.

4.1 Betrokkenheid patiënt

Binnen het programma is in alle fases aandacht voor de vertegenwoordiging van de patiënt. Voor alle subsidieaanvragen gelden als relevantiecriteria dat patiënten en patiëntenverenigingen als partner betrokken dienen te zijn bij de opzet en uitvoering. Met 'betrekken' wordt concreet bedoeld participeren: het in alle relevante stadia raadplegen, advies inwinnen, samenwerken en/of laten (mee)beslissen van betrokkenen bij de projecten.

Binnen de ZonMw-programmacommissie is het patiëntenperspectief vertegenwoordigd. Vanuit deze rol denken patiëntenvertegenwoordigers mee over de invulling van het programma en beoordelen zij mede of projectvoorstellen relevant zijn voor de patiënt en daarmee voor het programma. Bij beoordeling van projectvoorstellen voor de beoordeling van de relevantie wordt daarnaast gebruik gemaakt van patiëntenpanels via de Patiëntenfederatie Nederland. Ook bij de monitoring en evaluatie van de projecten wordt het patiëntenperspectief expliciet meegenomen. Waar nodig kunnen deze vertegenwoordigers input vragen van andere patiëntenvertegenwoordigers.

4.2 Diversiteit

In iedere subsidieaanvraag wordt aandacht gevraagd voor diversiteit van de doelgroep (in kenmerken zoals sekse, leeftijd, sociaal-economische situatie, opleidingsniveau, migratie- en culturele achtergrond en/of seksuele geaardheid). Er dient te worden onderbouwd op welke wijze er aandacht is voor diversiteit van de patiëntendoelgroep en hoe hier rekening mee wordt gehouden. Indien dit niet relevant wordt geacht door de indiener voor het desbetreffende project dan moet dit worden beargumenteerd.

4.3 Toepassing in termen van impact

Het is van belang dat projecten impact hebben. Kennis wordt vooral toepasbaar en toegepast in onderwijs en opleidingen (O&O) indien deze kennis tot stand komt in wisselwerking tussen onderzoek, onderwijs en praktijk.

4.4 Datamanagement en FAIR data

Data zijn (evenals de publicaties over resultaten van een project) de vorm waarin kennis uit ZonMw's projecten wordt vastgelegd (geborgd) en verspreid. Het beleid van ZonMw heeft daarom als doel dat ieder project herbruikbare data oplevert, die 'zo open als mogelijk en gesloten als nodig' zijn. Zo moeten data geschikt worden voor het verifiëren van projectresultaten, vervolgonderzoek en de ontwikkeling van beleid en praktijk. Dit subsidiebeleid geldt voor databestanden en andere bronnen waarmee het onderzoek wordt/is gedaan. Denk aan kwantitatieve en kwalitatieve databronnen, de software om de data te gebruiken, geluids- en beeldopnames, collecties van fysieke bronnen zoals biologische materialen en dergelijke.

Om data herbruikbaar te maken is datamanagement een vast onderdeel van ieder project van ZonMw. Datamanagement komt in iedere fase van het project aan de orde. Voor goed datamanagement stuurt ZonMw erop aan dat er steeds een datasteward wordt betrokken. In aanvulling op regulier datamanagement, ontwikkelt ZonMw werkwijzen voor de toepassing van de FAIR principes. Lees meer in [Alles over FAIR-datamanagement bij ZonMw](#)

5. Communicatie en implementatie

Dit hoofdstuk beschrijft het kader voor de communicatie en implementatie rondom het programma MedZO.

5.1 Samenwerking

De communicatie en implementatie rondom het programma MedZO wordt extern uitgevoerd. Een brancheorganisatie voor zorgorganisaties wordt uitgenodigd om in een subsidieaanvraag en bijhorend communicatie- en implementatieplan de geplande activiteiten en haar coördinerende rol als uitvoerende partij uit te werken (zie programmalijn 3). De uitvoerende partij neemt het voortouw in de communicatie en implementatie. Om de reikwijdte van de resultaten te vergroten en een zo groot mogelijk draagvlak te creëren, is het wenselijk om in gezamenlijkheid te communiceren. Waar nodig kan ZonMw daarom ondersteunen in communicatie- en implementatieactiviteiten.

5.2 Activiteiten

Op de programmapagina op de website van ZonMw is achtergrondinformatie te vinden over het programma, worden subsidieoproepen geplaatst en zijn (tussentijdse) rapportages en (project)resultaten te vinden.

Daarnaast vormt de programmapagina op de website van de partij die de communicatie en implementatie uitvoert een belangrijk communicatiekanaal. Hier worden subsidieoproepen aangekondigd en is gedurende de loop van het programma informatie te vinden over andere relevante ontwikkelingen rondom het programma.

Tijdens het programma vinden er projectbezoeken plaats, waarbij vertegenwoordigers van de programmacommissie en ZonMw op locatie door de projectteams worden geïnformeerd over de voortgang van de domeinen en mede daarmee verbonden onderzoeksprojecten.

6. Organisatie

Hieronder wordt beschreven hoe het programma MedZO is georganiseerd. Met daarbij aandacht voor de rol van ZonMw, de programmacommissie, de ZonMw-procedures en de afwijkingen daarvan, hoe invulling te geven aan monitoring en begeleiding en tot slot de planning.

6.1 ZonMw

Het ZonMw-bestuur is het hoogste orgaan binnen ZonMw en draagt de bestuurlijke en bestuursrechtelijke eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering en coördinatie van het programma en legt periodiek eindverantwoording af aan de opdrachtgever door middel van een jaarplan, jaarverslag en voortgangsrapportages. Dit gebeurt met inachtneming van de hierover genoemde specifieke afspraken met VWS.

De dagelijkse uitvoering van het programma berust bij het ZonMw-programmateam bestaande uit een programmatrekker, twee programmamanagers en een programmasecretaris. Verdere ondersteuning bestaat uit een clusterassistent en een communicatiemedewerker. Alle leden van het programmateam zijn tevens werkzaam voor andere ZonMw-programma's.

6.2 Programmacommissie

De programmacommissie, benoemd door het bestuur van ZonMw, is verantwoordelijk voor de uitvoering en monitoring van het programma. De programmacommissie heeft tot taak om zorg te dragen voor de inrichting van het programma MedZO en beoordeelt subsidieaanvragen op relevantie, kwaliteit en samenhang van de totale aanvraag. Daarnaast monitort de programmacommissie lopende projecten door middel van voortgangs- en eindverslagen en projectbezoeken. Bij het samenstellen van de programmacommissie heeft ZonMw vertegenwoordigers van verschillende (belanghebbende) partijen met expertise en raakvlakken op het terrein van de medisch specialistische zorg geselecteerd. Met daarbij aandacht voor onder meer de expertiseterreinen netwerkvorming, implementatie, patiëntgerichte zorg, AI, e-health, innovatieve bekostiging van zorg, passende zorg, duurzame zorg, wetenschappelijk onderzoek, onderwijs & opleiding, patiëntenperspectief, verzekeraarsperspectief en zorgbestuur. Het MedZO-programmateam ondersteunt de programmacommissie.

6.3 Subsidie-instrument

Bij het inrichten van het programma MedZO wordt rekening gehouden met het streven van de Europese Unie naar 'minder en beter gerichte staatssteun' (Actieplan staatssteun en verfijnde economische aanpak, 2005, waarin de EU-Commissie de lidstaten stimuleert om staatssteun te richten op activiteiten waarvoor op de financiële markten weinig middelen beschikbaar zijn of activiteiten die bijdragen aan de EU-doelstellingen). Per subsidieronde wordt een staatssteunanalyse gedaan waarbij wordt gecontroleerd op het risico op verlening van ongeoorloofde staatssteun. Op grond van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (hierna te noemen "AGVV") is het mogelijk om onderzoek te financieren dat valt onder de categorie experimentele ontwikkeling. Er gelden specifieke financieringsvoorwaarden en regels voor de begroting. Zie voor alle geldende voorwaarden de desbetreffende subsidieoproep.

Experimentele ontwikkeling: het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van alternatieve producten, procedés of diensten.

Op grond van de AGVV kan ten hoogste 25% van de in aanmerking komende kosten voor experimentele ontwikkeling worden gesubsidieerd. Het percentage in aanmerking komende kosten kan verhoogd worden met 15% tot maximaal 40% van de in aanmerking komende kosten indien er aantoonbaar, planmatig en pro-actief sprake is van een ruime verspreiding van projectresultaten via conferenties, publicaties, open access-repositories of gratis of opensource-software. De resterende 60% wordt gefinancierd uit eigen bijdragen.

6.4 Procedures

Voor dit programma maakt ZonMw in principe gebruik van de standaardprocedures van ZonMw voor het indienen en beoordelen van projectvoorstellen. Deze zijn beschreven in de brochure 'Procedure voor aanvragers', te downloaden op www.zonmw.nl.

Daarnaast worden er bij elke subsidieronde voorwaarden benoemd in de subsidieoproepen. De tekst van de oproep is leidend. De subsidierondes binnen het programma zijn open waarbij elke organisatie die aan de gestelde voorwaarden denkt te kunnen voldoen een projectidee/aanvraag mag indienen. Projectvoorstellen worden ook beoordeeld op aspecten zoals beschreven in hoofdstuk 4 (ZonMw-criteria) zoals bijvoorbeeld betrokkenheid van patiënten en diversiteit.

6.5 Evaluatie van het programma

Het programma zal aan het eind van de looptijd geëvalueerd worden. Voor deze eindevaluatie kan een externe, onafhankelijke, partij worden gevraagd. Afhankelijk van de koers van het programma, zullen accenten in de evaluatie verder worden gespecificeerd.

6.6 Monitoring en begeleiding

Projecten worden gemonitord middels beknopte jaarlijkse updates, halverwege de looptijd wordt een voortgangsverslag ingediend. Bij afsluiting van het project wordt een eindverslag ingediend. Deze verslagen worden in principe beoordeeld door het ZonMw-programmateam. Indien nodig vraagt ZonMw de commissie om advies bij het opstellen van haar reactie. Als onderdeel van de monitoring worden daarnaast projectbezoeken georganiseerd. Een delegatie van de programmacommissie en het ZonMw-programmateam nemen deel aan deze bezoeken. De brancheorganisatie die de coördinerende en faciliterende rol op zich neemt wordt ook betrokken bij de monitoring en begeleiding van projecten binnen het programma.

6.7 Communicatie vanuit projecten

Voor de communicatie van resultaten uit projecten kan ZonMw haar communicatiekanalen inzetten. Daarnaast zal de brancheorganisatie die de coördinerende en faciliterende rol vervult een rol spelen bij de verspreiding van resultaten via haar kanalen. Zie ook hoofdstuk 5 (Communicatie en implementatie).

6.8 Projectleidersbijeenkomst

De partij die de communicatie en implementatie rondom het programma MedZO uitvoert, organiseert tenminste één keer per jaar een bijeenkomst voor de projecten gezamenlijk. Het betreft hier bijeenkomsten voor en door projectleiders/ -betrokkenen, met als doel delen, leren en inspireren.

Bijlagen

Bijlage A Onderzoeksagenda NVZ

Het programma TZO heeft als doel om, binnen de bestaande kaders van het zorgstelsel, de zorgverlening te combineren met toegepast klinisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs te continueren en te verbeteren. Hierbij is randvoorwaardelijk dat het toegepast wetenschappelijk onderzoek is gericht op specifieke patiëntgroepen en in lijn ligt van de ambities in het Integraal Zorgakkoord omtrent passende zorg (zorg is waardegedreven, georganiseerd rondom de patiënt, op de juiste plek en gaat over gezondheid).

Hiertoe stelt de NVZ de volgende onderzoeksagenda voor:

1. Toegepast wetenschappelijk onderzoek gericht op passende en doelmatige zorg, bijvoorbeeld:
 - a. Evaluatie van patiënt-relevante uitkomsten bij innovatieve indicaties of behandelingen (ofwel impactvolle behandelmethoden)
 - b. Evaluatie van de impact op zorgkosten bij het toepassen van innovatieve indicaties of behandelingen (ofwel impactvolle en/of efficiëntere behandelmethoden)
 - c. Onderzoek naar de regionale en/of nationale samenwerking ter bevordering van passende en doelmatige zorg (o.a. ketenzorg, zorgnetwerken, concentratie en coördinatie van zorg)
 - d. Onderzoek naar de toepassing van Artificial Intelligence (AI) ter bevordering van passende en doelmatige zorg (o.a. betere behandelkeuze middels keuzehulpen, efficiëntere inzet zorgpersoneel)
 - e. Onderzoek naar de toepassing en evaluatie van digitalisering van de zorg (o.a. middels eHealth toepassingen en/of thuismonitoring)
 - f. Evaluatie van de impact van het versterken van patiëntparticipatie ten behoeve van passende en doelmatige zorg (o.a. toepassen van keuzehulpmiddelen, verankering van Samen Beslissen)
2. Onderzoek gericht op het verbeteren van onderwijs en/of educatie in de zorg, bijvoorbeeld:
 - a. Ontwikkeling en evaluatie van 'learning and development' methodieken ter bevordering van efficiënte kennisoverdracht en kennisdisseminatie (o.a. sustainable knowledge, job instruction, performance support)
 - b. Ontwikkeling en evaluatie van modellen ten aanzien van de implementatie van innovaties ter borging van passende en doelmatige interventies
3. Onderzoek gericht op toepasbare bekostigingsmodellen ten behoeve van innovatieve duurzame financiering in de zorg, bijvoorbeeld:
 - a. Ontwikkeling, toepassing en evaluatie van alternatieve vormen van bekostiging (o.a. bundled payments, pay for performance modellen, shared-savings afspraken, bekostiging gebaseerd op AI-modellen)

Randvoorwaarden voor de subsidie van topzorg zijn hierbij:

- Er moet kritisch gekeken worden naar de uitvoeringskosten van 5% van het programma om zoveel mogelijk gelden ten goede te laten komen aan het onderzoek en ZonMW wordt uitgedaagd om dit percentage de komende periode te verlagen.
- De Topzorg subsidie kan enkel aangevraagd worden door niet-academische ziekenhuizen, revalidatiecentra en categorale ziekenhuizen/instellingen in de medisch specialistische zorg. Aanvragen zijn zowel individueel als in een consortium mogelijk.
- De onderzoeksaanpak omvat een concretisering van het doorvertalen van de onderzoeksresultaten naar andere zorginstellingen en patiëntengroepen (implementatie onderzoeksresultaten). In het selectieproces wordt dit als criterium meegewogen.

- Bij de uitwerking van het subsidiekader wordt in overleg met de NVZ invulling gegeven aan de criteria voor toegepast wetenschappelijk onderzoek, waarbij de criteria voor topspecialistisch onderzoek voortvloeiend uit het project TOVER meegenomen worden.
- Er wordt in overleg getreden met de NVZ over het samenstellen van de selectiecommissie, met als doel om tot een gebalanceerde commissie te komen.
- VWS zet zich in om een kasschuif plaats te laten vinden van de beschikbare middelen vanuit het Integraal Zorgakkoord die in 2023 niet besteed gaan worden doordat concretisering van het Topzorg programma is uitgebleven.
- De beschikbare middelen voor doelmatigheidsonderzoek (4 x €4 miljoen) worden evenredig verdeeld over de programma's TZO en Citrien.

Bijlage B Verzoek uitwerken programma